

Debatt

Skriv til VG, Debatt-redaksjonen, Postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo. Faks 22 00 08 10 E-post-adresse: debatt@vg.no Redaktør: ERLING BØ

■ ■ Gjennom to artikler presenteres tidligere upubliserte bilder og ny informasjon om Knut Hamsuns 85-årsdag i VG-Debatt. Første artikkel sto i går.

Besværlig fødselsdag

Foran Terbovens hytte på Hovik 4. august overbringer Terbovens stedfortrøder G.W. Müller jublanten de gaver og oppmerksomheter som er innløpt i anledning hans 85-årsdag.

Innlegg

Odd V. Aspheim

Noen dager i forkant av sin 85-årsdag hadde Knut Hamsun igjen besøk sin kontakt i Reichskommisariatet, G.W. Müller. I en klar forutnelse om den ståhei som ventet, ba han den tyske propagandasjefen hjelpe ham med å gå under jorden til det verste var over.

Jeg kunne jo ikke på egen hånd gjemme bort Knut Hamsun, har Müller senere fortalt.

Men etter å ha drøftet saken med Terboven, ble man enige om å plassere den aldrende

Artikkelforfatteren Odd V. Aspheim er frilansskribent og forfatter. Kaller seg selv amatør-historiker.

de - sørget for at tysk politi befant seg i nærheten, blant annet på et par seilbåter like ved land. Sjefen for det tyske sikkerhetspoliti og sikkerhetstjenesten, SS-Oberführer

Heinrich Fehlis, sto for detaljene her.

«Nei! Nei! Nei!»

I strålende solskinn ankom Müller denne augustmorgenen, sammen med Fehlis og en fotograf fra et tysk propagandakompani (PK). Med seg brakte de gaver og hilser i en masse, bl.a. fra Quisling, Terboven, Hitler og von Falkenhorst, samt hilsen og et signert portrett fra dr. Joseph Goebbels.

Da besøket ble meldt, hørte de inne fra hytten noen kraftige utrop: «Nei! Nei! Nei!» Det var imidlertid ingen

uvilje mot selve besøket Hamsun ytret. Det var bare et spontant utbrudd av frykt for at han med plutselige gjester kanskje måtte innta frokosten med slippet på, noe han helst ville unngå.

Hamsuns takk til Quisling

Akkurat det ble imidlertid løst tilfredsstillende, og Müller kunne snart overlevere jublanten hans gaver. Det ble rent gemyttlig etter hvert, der ved bordet på terrassen. For spøk prøvde Müller å nappe til seg en sølvdåse skråtebakk, en rasjonert og ettertraktet vare på den tiden, og som horte til de oppmerksomheter fødselsdagsbarnet hadde fått.

Hamsun ga ham en vennskapelig smekk over fingrene, og bod i stedet frem en annen av sine presanger. Det var Norsk-Tysk Selskaps æresring i gull, som dikteren var blitt tildelt som den aller første:

- Ta heller den!

Den 8. august, da det hele var vel overstått, satt

Hamsun hjemme på Nerholm og skrev takkebrev.

Deriblant dette til nå upubliserte, som tretti år senere dukket opp igjen på en aukstasjon i København.

«Hr. Ministerpresident Quisling.

De har sendt mig et æltfor elskverdige Telegram og dertil overvædet mig med Blomster.

Jeg gir mig Åren av at ha vært en av Deres trofaste Mænd fra Begyndelsen, men jeg glemmer ikke at vi havde let for at følge Dem. De brøytte Vei og bar hele den tunge Børen alene.

Og bærer den enda. Deres ærbødige Knut Hamsun.»

Det var PK-mannen Gustav Krucker som foreviget Hamsun i hans innenlandske eksil på Hovik. Lite er kjent om denne tyske fotografens øvrige virke i Norge, bortsett fra at han knep et fargeportrett av Quis-

Mens Hamsun beundrer de tyske soldaters æresgave, et skrin med norsk motiv, leser G.W. Müller den ingraverte dedikasjonen høyt for den tungthorte jublanten.

ling samme sommer. Kanskje ladet han kameraet også med Agfacolor-film under sitt møte med en berømt som Hamsun?

Dersom slike dias skulle

komme for en dag, ville det trolig være de eneste fargebilder tatt av dikteren som på sitt vis har fått lide ved at krigshistorien ofte har vært fremstilt i svart-hvitt...

Blant gratulantene: SS-Obergruppenführer Heinrich Fehlis, SIPO- og SD-sjefen som foresto vaktopplegget rundt Hamsuns tilfelle.

Nerholm, 8. 8. 44.

Hr. Ministerpresident Quisling.

De har sendt mig et æltfor elskverdige Telegram og dertil overvædet mig med Blomster.

Jeg gir mig Åren av at ha vært en av Deres trofaste Mænd fra Begyndelsen, men jeg glemmer ikke at vi havde let for at følge Dem. De brøytte Vei og bar hele den tunge Børen alene.

Og bærer den enda.

Deres ærbødige Knut Hamsun.

Takkebrevet som Knut Hamsun skrev til Quisling.

Hamsuns krig i bilder

Billedokumentasjonen på Knut Hamsuns tyske engasjement er svært oversiktlig. Det finnes foto av ham på besøk hos Terboven i januar 1941, og av hans opptreden under en Goebbels-inspirert journalistkongress i Wien i juni 1943.

Likeledes eksisterer både bilder og filmavis fra hjemkomsten til Fornebu få dager etter, der Terboven, Fuglesang og Müller utgjorde mottagelseskomiteen.

Film og foto foreligger også fra Hamsuns besøk på en tysk ubåt og hos en tysk panseravdeling i 1944. Bildet av Hamsun sammen med Adolf Hitler finnes derimot bare i krigsgenerasjonens fantasi.

Heller ikke ble dikteren noen gang foreviget sammen med Vidkun Quisling. Av den billedserien som ble

tatt under gaveoverrekkelsen på Reichskommisariatets hytte, ble et utvalg offentliggjort i pressen den gang. Disse synes imidlertid å ha gått tapt senere. De er heller ikke trykt opp i den etter hvert omfattende Hamsun-litteratur. Selv utgivelsen av «Hamsuns liv i bilder», publisert av dikterens eget Gyldendal i 1996, har vært ukjent med disse bilder.

De varianter VG presenterer her, stammer fra et tysk privatarkiv, og har aldri tidligere vært vist.